

Martin Sommer: De erfzonde is terug en heet voortaan white privilege - Opinie

Martin Sommer

Vrij zicht

25 november 2017, 02:00

In een interview zei de jonge politievrouw Sarah Izat die haar hoofddoek niet wilde afdoen: die hoofddoek is m'n identiteit. Dat klonk modern en kon iedereen begrijpen. Voeg daarbij de strekking van de uitspraak van het College voor de Rechten van de Mens, namelijk dat ze in functie met haar hoofddoek niet op straat kwam. Niemand had er last van. Ieder van ons moet toch op zijn eigen manier zalig worden. Wat kan daartegen zijn?

Wel, vooral het feit dat het college door een klein juridisch brilletje naar deze casus heeft gekeken. Toevallig zond Nieuwsuur afgelopen zondag een reportage uit over islamitische predikers aan de VU. Het ging over de strenge leefregels die moslimmeisjes zichzelf opleggen. Ze zaten gescheiden van de mannen naar een bebaarde prediker te luisteren. Internet-journalist Carel Brendel houdt dit soort zaken bij. Ofschoon seksescheiding aan de VU niet mag, was het al de derde keer dat zo'n gesegregeerde workshop werd gegeven. Elke universiteit heeft nu een gebedsruimte, omdat ze anders islamitische studenten misloopt. De VU heeft een aparte ingang voor mannen en vrouwen.

Met de gehoofddekte politievrouw is geen direct verband, zegt Brendel door de telefoon. Het zijn wel vruchten van dezelfde boom, een conservatieve islam die steeds meer ruimte voor zichzelf opeist. Sarah Izat is een activiste die het om meer gaat dan haar huidige functie. Ze zei eerder dat ze de eerste gehoofddekte rechter wil worden. Ze zou betrokken zijn bij de islamitische partij Nida, waarvan de leider de neutraliteit van de politie als 'staatsatheïsme' betitelde.

Dit is een voorbeeld van de dagelijkse ervaring met de orthodoxe islam. Daar breekt het College voor de Mensenrechten zich het hoofd niet over. Dat weegt grondrechten af tegen andere belangen, maar niet de dagelijkse praktijk. De politiek doet dat wel en gelukkig maar. Ook het GroenLinkse Kamerlid Zihni Özdil wond zich op over de bijeenkomst aan de VU. Hij is niet blij met een orthodoxe islam die zich breed maakt

en zich tegelijk afzondert van de samenleving. Hij kwam aan de VU een paar hoofddoekte meisjes tegen die hem geen hand wilden geven. Wat ze wilden worden? Arts. Hoe ze dat dachten aan te pakken, bij een anamnese, of een prostaatonderzoek, als ze al geen handen wilden geven? Geen antwoord.

Over de uitspraak van het college wilde Zihni niets zeggen. Maar hij toonde zich wel een stuk realistischer dan de juridische beoordelaars, in hun wereld van grondrechten en voorschriften. Niet lang geleden luidde een brede klacht dat politiek management was geworden en dat het morele element ontbrak. Nu zijn we verzeild geraakt in het andere uiterste en is de vraag hoe wij samen moeten leven een morele kwestie geworden waarmee rechters, ombudslieden en mensenrechtencommissies zich bemoeien. Moraal laat zich niet afschepen met een paar vrije dagen extra of een dertiende maand. Een moreel slagveld is altijd genadelozer dan een dispuut om de centen. Er worden pseudo-juridische gevechten geleverd over gendervrije toiletten, schuldige vaderlandse geschiedenis, hoofddoeken en Zwarte Piet.

Ook die laatste staat in de beklagdenbank omdat hij de grondrechten schendt. Piet moet weg want Piet is racisme. Net als in de hoofddoekenkwestie is de dagelijkse ervaring een andere. In Friesland vragen ze zich af waar die lui uit Amsterdam het over hebben. Ikzelf was nogal onder de indruk van Jenny Douwes, de vrouw die de actie op touw zette om de anti-Pietactivisten op de snelweg tegen te houden. Op televisie legde ze heel rustig uit dat anti-Pietprotesten prima waren, maar dat het idee krankjorum was om midden tussen de feestvierende kinderen een protestvak voor boze tegenstanders in te richten.

Zelden hoorde ik iemand redelijker argumenteren op tv. Desondanks is de onbevangenheid allang van het sinterklaasfeest af. Ook hier dringt de moraal de politiek binnen, om de wereld te verdelen in goed en kwaad. Er is een onderdrukte die zichzelf niet kan zijn en een onderdrukker. Kolonialisme is overal. Er schijnen zelfs al blanken, pardon witten, te zijn die zorgelijk naar hun baby kijken en zich afvragen of het wicht straks een racist zal blijken. De erfzonde is terug en heet voortaan white privilege.

Goede stichtingen houden zich bezig met de juridische bestrijding van racisme en islamofobie, zoals Clara Wichman en de Stichting Democratie en Media, onder het bestuur van Alex - 'in Nederland is het politieke tij racistisch'- Brenninkmeijer. Zij steunen de lobby voor de hoofddoek. Niemand in dat milieu die zich afvraagt wat het gevolg is als heel Nederland buiten de ring van Amsterdam te horen krijgt dat het een racistische bacil onder de leden heeft.

Natuurlijk zal de stemming nog onverzoenlijker worden. Het College voor de Mensenrechten draagt daaraan bij met de plompverloren uitspraak dat de politievrouw wordt gediscrimineerd als ze haar hoofddoek niet mag dragen. Collegevoorzitter Van Dooyeweert verklaarde op televisie dat deze uitspraak wel tot veel debat zou leiden en dat dat een goede zaak is. Het lijkt me van een onthullende lichtvaardigheid.

Het AD nam donderdag het initiatief om gedurende de aanwezigheid van Sinterklaas een bestand in het Zwarte-Pietendebat in acht te nemen. Zoiets zou ook een goed idee zijn voor het hoofddoekendebat, maar dan wat definitiever. Ophouden over hoofddoeken in publieke functies. De overheid is neutraal en moet dat blijven.

Martin Sommer is politiek commentator van de Volkskrant.